

Hilbert Kuik

Zoekende zondaar

SIGNATUUR

2010

1

Typisch iets voor hem om van alle vrouwen over wie je kunt dromen juist die ene te kiezen van wie je wakker schrikt. Hij zit rechtop in zijn bed. Sita Hoogland! Hij doet het licht aan om te kijken of ze in zijn kamer is, zo sterk werkt de droom nog door. Wat kwam zij doen? Ja, als hij was blijven slapen, had hij het nu geweten.

Waarom zij? Hij kent haar nauwelijks. Hij weet niet meer dan dat ze een hoofd groter is en minstens tien jaar ouder. Is hij soms aan het dazen geslagen omdat hij vandaag te hard heeft gewerkt aan zijn biologiewerkstuk en zich bij alles is gaan afvragen in hoeverre *nature* dan wel *nurture* een rol speelt? Geen seconde heeft hij hierbij aan Sita gedacht, al ziet hij nu ineens – toch dankzij die droom! – dat hij haar als voorbeeld kan gebruiken.

Dát zou dan wel een mooie, zelfs wonderlijke verklaring voor haar onverwachte nachtoptreden zijn.

Haar grootte bijvoorbeeld. Grote voorouders? Nature? Of hebben haar ouders het eten altijd net iets te hoog gezet, zodat ze zich steeds als een giraf moest uitrekken om erbij te kunnen? Nurture? En hoe zit dat eigenlijk met kleren? Is dat per definitie nurture? Of is er ook een nature-verklaring te bedenken voor die trainingspakachtige slobberomhulsels die ze draagt?

Het is al diep in de nacht maar het kost hem geen moeite zijn bed uit te komen en deze vragen over Sita meteen op te schrijven in zijn aantekenschrift.

Terug in bed kijkt hij nog een tijd door het grote gordijnloze raam naar buiten: een kale winterboom en daarachter onheilspellend voortjakkende zwarte wolkpartijen. Met de handen achter op het hoofd constateert hij een nieuw gevoel bij zichzelf. Het is lang geleden dat hij met zoveel enthousiasme als vandaag aan iets heeft gewerkt. Hij weet zeker dat dit werkstuk dé manier gaat worden om iets van de wereld en de mensen, en misschien ook van zichzelf, te begrijpen. Ze zullen nog eens versteld staan waartoe deze nog maar achttienjarige Jong de Waal in staat is!

Hij droomt alweer. Nu dwaalt hij over een immense prairie, in z'n eentje. Aan alle kanten, zo ver hij kan zien, gras. Geen mens, beest, struik, boom, heuvel of berg te bekennen. Ook geen rookpluim aan de horizons of iets anders wat als oriëntatiepunt kan dienen. Er is niets wat hem richting kan geven. Ook de schaduw niet want de zon staat pal boven zijn hoofd. Er zijn geen wolken. Er is geen wind. Hij is op een vlakte zonder richting. Gespannen tuurt hij naar het gras. Is hij iets verloren?

Hij weet eigenlijk niet of hij al wakker is of nog slaapt.

Er klinkt gestommel op de trap, gefluister, een mannenhoest. Het is voor het eerst dat de huurster van de andere kamer op de verdieping zich laat horen. Ze is er vrijwel nooit. Sinds hij deze kamer op de Henri Polak-

laan betrok, heeft hij haar pas één keer gezien. Jannie, heet ze, als hij het goed heeft onthouden. Ze heeft zo'n kortgeknipt, blond jongenskoppie met van die onschuldige, blauwe knipperogen. Vanochtend bij de bakkerszaak kwam ze net naar buiten. Ze herkende hem. Dat verbaast hem niet, want hij weet best dat hij een gezicht heeft dat je niet meteen vergeet. Meisjes staren hem bij de eerste ontmoeting langdurig aan, bestuderen zijn gezicht als het ware om te achterhalen waar het is misgegaan en zetten hem vervolgens weg in hun geheugen als iemand die je niet meer wilt tegenkomen. Geglimlacht wordt er nooit, hoogstens gegriezeld. Maar Jannie lachte ... Naar hem!

Flamencomuziek klinkt op vanachter de muur waar zijn bed staat en onwillekeurig maakt hij zich een voorstelling: de kamer magertjes verlicht door flakkerend kaarslicht. Die muziek en dat ritmische geklop met af en toe een kreet als 'hatsj!' of 'olé' ertussendoor wijzen niet direct op een serieuze discussie van twee jonge mensen over hun toekomst. Hij heeft dat flamenco-bandje eerder gehoord; haar favoriete muziek. Hij luistert graag mee. En het is nu zeker een goede afleiding van het gepieker over zijn werkstuk. Dat maalt maar door. Hij moet niet overdrijven. Je kunt je ook té enthousiast in iets verdiepen.

Hij dommelt weg. Nature of nurture, dat is de vraag. Is hij zoals hij is vanwege de nature? Of vanwege de nurture? Zijn het zijn genen of is het zijn opvoeding? En ja, dát wil hij nou ook wel eens weten: waarom ligt hij daar niet te dansen?

Opnieuw wordt hij wakker. De muziek klinkt nog steeds, dus erg lang heeft hij niet geslapen. Maar nu hoort hij ook gekreun en gehijg. Het zwelt aan, alsof een trimmer op fluistergympjes hem met hoge snelheid van achteren nadert. Ineens een luide kreet: 'Buurman!'

Hij weet best dat er bij het vrijen de meest krankzinnige dingen worden geroepen. Maar 'buurman'? Bedoelt ze hem? Opnieuw zit hij rechtop in zijn bed. 'Buurman?' mompelt hij in zichzelf. Het woord slaat als een vuurpijl bij hem in. Ze roept hem! Om hulp!

Hij schiet overeind en rent zijn kamer uit. Haar deur zit op slot. Hij bonkt erop. 'De buurman!' roept hij. De muziek valt stil. Hij aarzelt niet en stoot de deur open. Geen kaarsen daarbinnen, slechts duisternis. Hij is zich ervan bewust dat hij er, beschenen door het ganglicht, in zijn blauwe sportshort en gele T-shirt lachwekkend uitziet.

Dan duikt uit het duister de gedaante van Jannie op, met een woeste blik en angstig heen en weer schietende ogen die hem niet durven aan te kijken. Ze lijkt te willen vluchten via de trap maar durft niet langs hem heen. Zijn deur staat open en na enige aarzeling schiet ze zijn kamer in. Meteen gaat de deur op slot en wordt zijn bureau ervoor geschoven. Het ging zo snel dat hij niet eens weet of ze haar kleren nog aanhad. Hij heeft alleen maar de angst in haar ogen gezien. Verbouwe-reerd blijft hij staan. Maar hij heeft toch duidelijk ook de stem van een man gehoord? Er is niemand te zien. Zijn ogen wennen maar langzaam aan het duister. Het is toch niet zo dat hij zich alles heeft ingebeeld? Dat zou

te gek voor woorden zijn. Vergeefs zoekt hij naar een lichtknop bij de deur. Ineens klinken er piepende geluiden en tegelijkertijd ziet hij de balkondeuren wijken. In het schemerige licht van buiten komt een man binnen. Hij is niet zo groot, ongeveer even groot als hijzelf. Hij draagt een zwarte pantalon en lijkt helemaal op te gaan in het dichtknopen van een felrood hemd met een kraag en revers van paarse franje. Zonder op te kijken gaat hij op de rand van het bed zitten om de manchetten van zijn mouwen dicht te knopen. Hij gedraagt zich alsof hij niet weet dat er nog iemand in de kamer is.

Jong pakt een stoel en stoot die op de grond. De man kijkt niet op.

‘Wegwezen!’ Hij roept het kalm, beheerst. De man, hij schat hem een jaar of dertig, kijkt even in zijn richting, slaat stofjes weg van zijn hemd en bukt zich om de veters van zijn hoge zwarte schoenen te strikken.

‘Wegwezen,’ roept hij nog eens. Hij heft de stoel dreigend omhoog. ‘En terug naar je eigen wijf,’ voegt hij eraan toe, als de man nog steeds niet reageert.

Dit brengt hem eindelijk in beweging. Hij springt overeind, staat op het punt hem aan te vliegen maar houdt zich in en staart hem woedend aan. ‘Hoe weet je dat? Dat ik getrouwd ben?’

‘Dat zag ik meteen.’ Jong zet de stoel weer neer en gaat erop zitten, met de armen over elkaar.

Dit moet de man even verwerken. Dan pakt hij een zwarte winterjas van het bed. ‘Goed dat je hebt ingegrepen,’ zegt hij. ‘Ik wist niet meer wat ik deed. Ik was van de dolle. Ik snapte niet waarom ze ineens niets meer wilde. Trek ik toch de hele avond leuk met haar op. Na

de flamencocursus: bioscoopje, handjehandje. Daarna nog lekker gedanst, gedronken en geblowd. Ze nam me zelf mee naar binnen om nog wat na te dansen. Nou ja, dan verwacht je toch wat. En dan ineens moet ik weg. Nou, jongen, ik kon écht niet meer terug.’

‘Onzin. Je kunt altijd terug.’

De man knoopt zijn jas dicht, langzaam. ‘Nou, bedankt. Nu kan ik thuis tenminste met de hand op mijn hart zeggen dat er niets is gebeurd.’ De man steekt zijn hand uit maar hij negeert hem.

‘De buurman, hè, zei je?’

Hij knikt. Het kan geen kwaad te bevestigen dat hij hieraan het recht ontleent hem de deur te wijzen. Hij staat hier niet als voormalig, huidig of toekomstig minnaar.

‘Dan ben jij dus dat rare mannetje waar ze me vanavond over vertelde.’

Hij kijkt hem na tot de voordeur achter hem dichtvalt.

2

Sjannie Goedhart heet ze. Dus niet Jannie. Hij leest de naam op een envelop op haar tafel. Hij klopt op de deur van zijn kamer en roept dat 'hij' weg is. Maar hoe hij ook bonst en roept, de deur gaat niet open. Ze geeft geen sjoege, zodat er niets anders op zit dan de rest van de nacht op haar kamer door te brengen.

Het is al ver in de zondagochtend als er nadrukkelijk wordt gebeld. Aan de zijkant van een kast hangt een groene kamerjas met lila randen en een geelrood koord. Hij schiet erin en trekt de voordeur open.

'Jong?' roept een mannenstem onder aan de trap. 'Jong de Waal?' Pas als de gast voor hem staat, herinnert hij zich de afspraak.

Jos Vinken is een al wat oudere collega van de bank waar hij in de zomervakantie heeft gewerkt en nu een baan heeft. Dankzij Jos. Ze spreken elkaar weleens in de kantine. Hij ziet er wat raar uit met een te groot, al kalend hoofd op een compact, gedrongen lijf. Zijn neus staat scheef in zijn gezicht en het merkwaardige is dat hij zijn hoofd een graad of twintig naar rechts gebogen houdt, alsof hij er constant mee bezig is zijn neus precies verticaal te houden. Maar hij is bijzonder vriendelijk en meellevend en heeft te kennen gegeven graag een keertje langs te komen. Zomaar. Zijn ietwat geheimzinnige lachje

daarbij wees op een heimelijke bijbedoeling. En omdat Jos Vinken op personeelszaken werkt, vermoedt hij dat dit bezoek weleens te maken kan hebben met zijn bevordering van bankbediende tot employé. Deze is hem bij de ondertekening van het contract door de personeelschef met de grote, zwartomrande bril in het vooruitzicht gesteld. Je begint als bediende, maar als alles goed loopt, mag je je op een gegeven moment employé noemen. Waarom ze hem dan nu thuis komen opzoeken, begrijpt hij niet. Misschien wil de leiding zich er eerst van overtuigen dat hij daar ook alles op orde heeft.

Dat is deze zondag dus niet het geval.

Terwijl Jos Vinken achter hem in de gang staat, bonst hij op zijn kamerdeur. Die gaat na een tijdje open en Sjannie glipt met verwarde haren, gekleed in een groene pyjamabroek en een donkerblauw shirt met lange mouwen, langs hen beiden haar eigen kamer in.

Hij maakt een 'ikweethetookniet'-gebaar en ziet dat Jos is geschrokken.

'Op deze verschijning was ik niet voorbereid,' verklaart Jos.

'Ik ook niet,' mummelt hij. Hij blijft besluiteloos staan, maar Jos gebaart ongeduldig om snel naar binnen te gaan, alsof hij bang is dat Sjannie elk moment weer kan verschijnen.

Het enige wat bij hem opkomt, is dat hij mooi kan fluiten naar zijn employéschap. Misschien wel voorgoed. De rapportage over hem zal zonder meer negatief uitvallen. Er valt niets meer te redden. Toch gaat hij snel aan de gang om de kamer op orde te brengen. Hij maakt het bed op, schuift het bureau op zijn plaats, ordent zijn

boeken en papieren en trekt intussen zijn kleren aan. Verschijning? Zou Jos Vinken dat letterlijk bedoelen? Dat ze volgens hem dus niet echt lichamelijk tastbaar langs hen is geglipt, maar slechts voor hun geestesoog is opgetreden?

Jos gaat op de bureaustoel zitten en kijkt hem met zijn hoofd scheef en zijn neus verticaal aan met een uitermate vriendelijke, ja, haast verliefde blik. Enigszins vragend ook.

‘Broeder,’ zegt Jos ten slotte, ‘waar pieker je over?’

Hij zit inmiddels op bed, met zijn hoofd in zijn handen. ‘Ik denk nog na over de “verschijning” waar je het over had.’

‘Maak je niet druk. We zijn allemaal zoekende zondaars.’

Hij kan maar beter stoppen. Jos geeft duidelijk aan dat hij Sjannie wel degelijk als lichamelijk aanwezig heeft beleefd. Toch gaat hij door.

‘Wat bedoelde je met “verschijning”? Zag je iets? Ik had zonet toen de deur opensloeg een raar gevoel. Het ging zo snel. Als een windvlaag die me bijna omverwierp. Een lichtflits die me verblindde. Ik weet het niet. Jij schrok ook, zag ik. Je was ontdaan.’

Jos doet zijn armen over elkaar en kijkt hem indringend aan. Het is niet te zien of hij twijfelt aan zijn eigen ogen of nadenkt over Jongs vermogen om realiteit en verbeelding door elkaar te prakken.

‘Ik schrok van haar. Jazeker. Maar ik was niet ontdaan. Dat jij ook een zoekende zondaar bent, dat vinden wij heus niet erg. Om die reden ben ik juist gekomen.’

‘Wij?’ ‘Wij van personeelszaken’ bedoelt hij natuurlijk.

Hij weet het nu zeker. Het gaat door. Zijn bevordering tot employé. Helaas zit er geen directe salarisverhoging aan vast, zei de chef met die bril destijds. Hij moest het zien als een basis voor hogerop.

‘Je zit je natuurlijk ook af te vragen waarom ik je op kom zoeken. Welnu, ik wil je niet te lang in onzekerheid laten.’ Jos kucht een paar keer plechtig met de hand voor de mond om de schorheid uit zijn keel te blazen. ‘We houden je al een tijd in de gaten en we hebben gezien dat je een serieus persoon bent, argeloos nog in hart en nieren. En je verstand zit in je hoofd en niet in je buik. Je bent niet zo’n zekerheidsfanaat, die denkt dat hij alles al weet voordat hij ernaar gekeken of erover gelezen heeft, en alleen maar nakauwt wat een ander beweert. We zien in jou – om het zo te zeggen – een grondige aarzelaar, die oprecht de waarheid zoekt. En wat al helemaal voor je pleit: je doet niet mee aan al die moderne oppervlakkigheden, waarin die hele massa verloren zielen zich stort in de overtuiging dat ze hun zielenheil hebben gevonden. Wij vinden het zeer bijzonder dat je je verre houdt van al die aardse zaken, zoals sport en drank en drugs en disco. Wij willen je graag verder helpen je eigen weg te vinden en die te blijven volgen.’

‘Je hebt het over “wij”. Bedoel je daarmee “wij van personeelszaken”?’ Hij kan er ook niets aan doen. Om de een of andere reden lijkt hem dat employéschap het belangrijkste op de wereld. Als hij zelfs dat niet kan bereiken, heeft hij hier op aarde niets te zoeken.

Jos Vinken denkt na, met zijn hoofd scheef naar rechts en zijn ogen links naar boven. ‘Ja,’ zegt hij dan, ‘de meesten van ons zijn inderdaad van personeelszaken.’

Dat kun je wel zo stellen.’

Hij glundert. Het heeft toch iets bijzonders om zo jong en zo kort nog maar in dienst al onderwerp van gesprek geweest te zijn op de afdeling personeelszaken, en dat ook nog eens in positieve zin!

‘Je glundert nu al,’ meent Jos, ‘nou dan weet ik het antwoord wel op de vraag of je mee wilt doen aan onze Bijbelclub. We komen één keer per week bij elkaar. We gaan ook regelmatig samen, als club kun je zeggen, naar elkanders kerk. We houden soms lezingen en nodigen professionele Bijbelkenners uit voor een voordracht. Dat betaalt de bank dan voor ons, zoals ze ook het volleybal sponsoren. Hebben we mooi voor elkaar gekregen vorig jaar.’

‘O.’ Het ontsnapt hem en hij ziet aan de schrik in Jos’ ogen hoe de glunder van zijn gezicht is gerukt. Hij vraagt zich tegelijk af of Jos het meent. Misschien is het alleen maar een test.

Jos staat op. Hij heft beide handen als wil hij hem op afstand houden.

‘Je hoeft nu geen antwoord te geven. Denk er rustig over na en dan hebben we het er nog wel over. Het heeft allemaal geen haast.’ Jos laat zijn handen weer zakken en kijkt naar de papieren op zijn bureau. ‘Ik moet weer verder en jij hebt het ook maar druk,’ stelt hij. ‘Met je avondopleiding en zo. Dat waarderen we, hoor, die inspanning. Reken maar.’

Pas als Jos alweer de deur uit is, bedenkt hij dat hij hem natuurlijk iets had moeten aanbieden. Koffie met een koekje of zo. Stom! Maar ja, het is dan ook het eerste bezoek sinds hij op kamers woont.